

Η σημασία της επαρχίας και τα δογματικά ζητήματα στις Οικουμενικές Συνόδους στο Βυζάντιο

Ορθοδοξία / Αγία και Μεγάλη Σύνοδος

Δρ. Ιωάννης Ν. Λίλης Λέκτορας Δογματικής και Συμβολικής Θεολογίας της Ανωτάτης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Ηρακλείου Κρήτης

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bit.ly/2gblm18>]

Η έννοια της επαρχίας συνδέεται άμεσα με τη σημασία της ψήφου. Στο Βυζάντιο υπήρχαν επίσκοποι κάτω από την πνευματική και διοικητική εποπτεία του Μητροπολίτη, και ο αρχαιότερος αυτών στα πρεσβεία ονομαζόταν αρχιεπίσκοπος, χωρίς να έχουν πολλές φορές δική τους επαρχία. Και αυτοί όμως είχαν ψήφο τουλάχιστον στις τοπικές συνόδους, ενώ δεν είχαν δική τους επαρχία, γιατί και η επαρχία δεν είχε τη σημερινή έννοια των ακριβών θεσμοθετημένων γεωγραφικών ορίων. Σήμερα οι βοηθοί επίσκοποι δεν ψηφίζουν ούτε στις τοπικές συνόδους (με ελάχιστες εξαιρέσεις π.χ. την Κύπρο), ούτε και στην επικείμενη Αγία και Μεγάλη Σύνοδο, γιατί και σε εμάς μετά την επανάσταση του 1821 ήρθε η έννοια πρωτίστως της γεωγραφικής κατοχυρώσεως, και κατόπιν της ελληνικής γλώσσας

και του χριστιανικού δόγματος, πρακτική που γέννησε τόσες διαφορετικές παραμέτρους της σύγχρονης Εκκλησίας με εκείνης του Βυζαντίου. Ο αείμνηστος Καθηγητής του Κανονικού και Εκκλησιαστικού Δικαίου Παναγιώτης Χριστινάκης υποστήριζε σε επιστημονικές ανακοινώσεις του πως η απουσία επαρχίας στους σημερινούς επισκόπους της Ελλαδικής Εκκλησίας δεν είναι αντικανονική. Αντικανονική είναι η απαγόρευσή τους να μετέχουν στην Ιερά Σύνοδο και να

στερούντο
οια με τη

Την

παρουσία της γεωγραφικής έννοιας ως πρωτίστου μεγέθους στην Ανατολική χριστιανική Εκκλησία - αυτό που ονομάζουμε σήμερα Ορθόδοξη Χριστιανική Εκκλησία - έφερε η σταδιακή κατάρρευση της Ανατολής και η ανάδειξη της Δύσεως. Στη Δύση, επειδή τη διαμόρφωσε το άτεγκτο δίκαιο, από γεννησιμιού της κυριαρχούσε εξ αρχής πρώτα η γεωγραφία και κατόπιν η λατινική γλώσσα και το δυτικό χριστιανικό δόγμα, μία πραγματικότητα που κορυφώθηκε με τη «φεουδαρχία», δηλαδή την αντιστοίχιση της γλώσσας και του χριστιανικού δόγματος στις γεωγραφικές εκτάσεις του Πάπα και των δυτικών επισκόπων.[3]

Σήμερα για να αποκτήσει κάποιος την ελληνική υπηκοότητα και να θεωρηθεί Έλληνας, αρκεί να δηλώσει μόνιμη κατοικία διαμονής για δεκαπέντε χρόνια σε

συγκεκριμένο γεωγραφικό χώρο μεταξύ Κρήτης και Αλεξανδρούπολης, στο σύγχρονο ελληνικό κράτος. Αν δεν μιλάει καλά ελληνικά ή ποτέ δεν βαπτιστεί χριστιανός δεν ενοχλεί καθόλου στο να θεωρηθεί Έλληνας. Τότε όμως συνέβαινε το εντελώς αντίθετο. Μετά το 1821 και ο ελληνισμός οργανώθηκε ως εθνικό κράτος με τα πρότυπα της πρώην φεουδαρχίας, δηλαδή των γεωγραφικών εκτάσεων.

Δογματικά ζητήματα

Επειδή η ελληνική γλώσσα ήταν ο βασικός συνεκτικός δεσμός της αυτοκρατορίας, οι αιρέσεις ήταν πάντοτε παραποιήσεις και παραχαράξεις της ορθόδοξου πίστεως με αφορμή και βάση την αρχαία ελληνική γλώσσα και φιλοσοφία· ελληνική γλώσσα χωρίς ελληνική φιλοσοφία δεν μπορεί να υπάρξει. Οι αριστοτελικοί όροι «οὐσία», «ἐνέργεια», «ὑπόσταση», δηλαδή οι «πρῶτες οὐσίες» του Αριστοτέλη, κυριαρχούν στις αποφάσεις και στους επίσημους δογματικούς όρους των Οικουμενικών Συνόδων. Οι αιρετικοί είναι πάντοτε μόνο κληρικοί της ανατολικής χριστιανικής εκκλησίας και μάλιστα αρχιερείς και Προκαθήμενοι, οι οποίοι έφερναν το ακριβές περιεχόμενο των φιλοσοφικών όρων μέσα στο δόγμα (όχι το εξωτερικό σχήμα των όρων όπως έκαναν οι ορθόδοξοι), παραποιώντας την αλήθεια της πίστεως. Το σώμα της εκκλησίας ονόμαζε πολλές φορές την καταδικασθείσα αίρεση με το όνομα του κληρικού που τη γέννησε, π.χ. Νεστοριανισμός, από τον Νεστόριο, Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως. Ο άγιος Μάξιμος Ομολογητής είχε διαφωνήσει με τον Πύρρο, Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως, τον 7ο αιώνα, μονοθελήτης αιρετικός όπως και ο προκάτοχός του, ο Σέργιος Α΄.

Μία σημερινή Σύνοδος, όπως η επικείμενη Αγία και Μεγάλη Σύνοδος, δεν μπορεί να συζητήσει δογματικά ζητήματα πίστεως με την ακριβή μορφή των βυζαντινών θεμάτων, γιατί οι αιρέσεις πλέον δεν δημιουργούνται και δεν υφίστανται με βάση την αρχαία ελληνική φιλοσοφία, αλλά με τις νέες προκλήσεις των σύγχρονων γεωγραφικών κρατών, όπως διαμορφώθηκαν από το γαλλικό διαφωτισμό. Γι' αυτό και απουσιάζουν, και πολύ σωστά, από την ημερησία διάταξη της Συνόδου. Όχι μόνο τα δογματικά ζητήματα ήδη διατυπώθηκαν στο σύνολό τους, αλλά κυρίως οι αιρετικοί είναι πολύ εύκολο πλέον να εντοπιστούν, γιατί δεν ανήκουν ή δεν ανήκαν ποτέ στη δική μας Εκκλησία. Και μόνο από την γεωγραφία του κράτους, από το οποίο προέρχονται και στο οποίο κατοικούν, είναι πανεύκολο να καταλάβουμε αν είναι ορθόδοξοι, ετερόδοξοι ή ακόμα και άθεοι. Επειδή τα αιρετικά προβλήματα ποικίλουν σε κάθε γεωγραφικό κράτος, τα λύνει η κάθε τοπική εκκλησία μεμονωμένα.

(συνεχίζεται)

[3] Μέσα στη Ρώμη ζούσε μόνο ο Πάπας και οι ιερείς του, και ο Πάπας δεν μπορούσε ποτέ να βγει εκτός Ρώμης, εξαιτίας της «φεουδαρχίας». Μέσα στην Κωνσταντινούπολη δεν ζούσε μόνο ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως αλλά οι πάντες ακριβώς γιατί δεν υπήρχε η φεουδαρχία. Αυτό είναι ο λόγος που δεν παρέστη ποτέ Πάπας σε Οικουμενική Σύνοδο, αλλά έστειλε τους αντιπροσώπους του, τους λεγάτους.

<http://bit.ly/2glfEU3>